

jaargang 81

nr. 3-2013

ONDER ONS

FRATERS VAN
UTRECHT

ONDER ONS

Dit tijdschrift wordt viermaal per jaar toegezonden aan familie, vrienden en relaties van de Fraters van Utrecht. Een bijdrage ter bestrijding van de kosten wordt in dank aanvaard.

Adres redactie:

Schorteldoeksesteeg 1
3732 HS De Bilt
Tel.: 030 6955940
E-mail: redactieonderons@gmail.com

Hoofredactie:

Frater Ton Oostveen
Schorteldoeksesteeg 1
3732 HS De Bilt
Tel.: 030 6955940

Redactieleden:

Frater Ben Hagemans
Frater Henk Huirne
Frater David Mullink
Fraterhuis St.-Jozef
Schorteldoeksesteeg 1
3732 HS De Bilt
Mevrouw Adri Vergeer
Stationsstraat 102
3511 EH Utrecht
Roland Enthoven
Mgr. Van de Weteringstraat 9a
3581 EA Utrecht

Administratie:

Aanmelding nieuwe abonnees,
adreswijzigingen e.d.:
Frater Wim Janssen
Schorteldoeksesteeg 1
3732 HS De Bilt
Tel.: 030 6955940
Giro: Postbanknummer 425463
t.n.v. Administratie Onder Ons

Ontwerp omslag en Illustraties:

Frater Angelico Fennis
Schorteldoeksesteeg 1
3732 HS De Bilt

Druk:

Drukkerij Gregorius B.V.
Schoudermantel 39
3981 AG Bunnik

INHOUD

Van de redactietafel	fr. Ton Oostveen	pag. 3
Fotocollage vakantieweken	redactie	pag. 4
In gesprek met...	fr. David Mullink	pag. 5
Nieuw bestuurslid PBN	mevr. Adri Vergeer	pag. 7
Het Sint-Gregoriushuis 2	fr. Ben Hagemans	pag. 8
Jubileum frater Harry van Helsdingen	fr. David Mullink	pag. 10
Jubileum frater Leo Heggelman	mevr. Adri Vergeer	pag. 12
Honderdveertig jaar	fr. Ben Hagemans	pag. 14
Kort Nieuws	fr. Wim Versteeg	pag. 16
Ons zijn voorgedaan	fr. David Mullink	pag. 17
Huil gerust	fr. Ton Oostveen	pag. 17
Lodwar, een bijzondere plek	fr. Berno Spekschate	pag. 18
Bericht uit Lodwar	fr. Hans Wennekes	pag. 20
Kolommetje	Kompaan	pag. 22
Financiële verantwoording	fr. Wim Janssen	pag. 23
De vlinder	fr. Ton Oostveen	pag. 24

Een abonnement op 'Onder Ons' is gratis, maar het drukken en verzenden kost natuurlijk wel geld. Een vrijwillige bijdrage in de bestrijding van de kosten is dan ook van harte welkom!

Bijdragen voor Ons Ons kunt u storten op gironummer: 425463 t.n.v. Administratie Onder Ons o.v.v. 'bijdrage Onder Ons'.

VAN DE REDACTIETAFEL

“Herfst verkleurt weer langzaam alle bomen. ‘k Heb ‘s nacht allang weer m’n pyjama aan...”

Zo zongen wij veertig jaar geleden met Gerard Cox. Zo klonk ook het lied ter afsluiting van de zomerperiode in het Fraterhuis Sint-Jozef. Op 11 september werden de zomeractiviteiten afgesloten met het inmiddels bekende slotfeest. Ook dit jaar werden er weer heel mooie bijdragen geleverd in zang, muziek en declamatie. In dit nummer ziet u een korte foto-impresie van de zomeractiviteiten in ons fraterhuis. Het is weer voorbij die mooie zomer. En intussen zitten we al enkele weken in de herfst. In dit herfstnummer hopen wij u weer bij te praten over het wel en wee in onze fratergemeenschap. Het is duidelijk een ouder wordende groep. Het aantal rollators en wandelstokken neemt toe, maar we zijn er nog steeds.

Na een voorbespreking op 16 juli, was er op 19 juli een kieskapittel om de vacature in het Provinciaal Bestuur Nederland, ontstaan door het terugtreden van frater Wim Heister, aan te vullen. U leest daarover meer in het artikel: Nieuw lid PBN. De maand augustus stond bol van de activiteiten. Frater Ben Hagemans geeft daarover verslag in een weergave van de festiviteiten rond ons 140-jarig bestaan. Een mooie fotoreportage omlijst zijn verhaal. Naast ons 140-jarig bestaan waren er natuurlijk de kloosterjubilea. In ons vorige nummer maakte u reeds kennis met drie jubilarissen. Laten we zeggen de junioren. Dit keer zijn de senioren aan de beurt. Frater Harry van Helsdingen vierde

zijn 70-jarig kloosterfeest en frater Leo Heggelman zijn 75-jarig kloosterfeest. Hij heeft dit jaar wel een kroonjaar want op 15 juni vierde hij ook nog eens zijn 95ste verjaardag. Ons redactielid mevrouw Adri Vergeer had een gesprek met hem over zijn veelbewogen leven. In de rubriek ‘In gesprek met...’ heeft frater David dit keer een gesprek met frater Willibrordus Hilhorst. Voor de vaste luisteraars van het radioprogramma ‘Vroege vogels’ geen onbekende. Ondanks zijn toch wel respectabele leeftijd, is hij nog steeds een druk baasje. Daar vertelt hij over. Frater David had ook een gesprek met senior jubilaris frater Harry van Helsdingen. Harry was in zijn arbeidzame leven een echte missieman en was de laatste Nederlandse missionaris in Indonesië.

Kompaan is in dit nummer de schrijver van onze column. ‘Kritisch trouw’ kopt hij en dat blijkt waar te zijn. Wilt u meer weten dan zult u dit moeten lezen.

Frater Ben Hagemans heeft een begin gemaakt met een aantal artikelen rond de historie van onze huizen. In een gesprek van onze redactie met het Algemeen Bestuur

op 10 augustus werd door één van de bestuursleden nog eens benadrukt hoe belangrijk men het vindt dat dit gebeurt. Onze jonge medebroeders in Indonesië hebben heel weinig weet van de geschiedenis van onze congregatie. Mede door deze artikelen krijgen zij meer zicht op hun ‘roots’.

Frater Berno Spekschate, lid van het Provinciaal Bestuur Nederland, reisde voor tien dagen mee met ons Algemeen Bestuur naar Lodwar, Kenia. Er werden daar verschillende projecten van de fraters bezocht. Berno maakt ons deelgenoot van deze kortstondige maar wel zeer indringende reis. Het polsbandje dat hij nu draagt, is er nog steeds de stille getuige van.

In onze redactievergadering van augustus is binnen de redactie het idee ontstaan om onze Indonesische medebroeders in Lodwar te vragen ons over hun werkzaamheden te vertellen. Inmiddels is daar een groep van vijf Indonesische fraters actief, die allen geheel verschillend werk doen. Wij ontvingen van hen het bericht dat zij bereid zijn om een artikel te leveren en te schrijven over hun werk. In onze komende nummers hopen wij u hierover meer te kunnen laten weten.

In het achterbladgedicht nemen we afscheid van de zomer met een gedicht over ‘De Vlinder’. Een waargebeurd verhaal op een vroege morgen, een moment van verwondering een gedicht waard. Veel leesplezier, mede namens de redactie.

frater Ton Oostveen

eigen gebakken brood, 4 juli

zomermaaltijd, 18 juni

Appeltern, 18 juni

spelletjesmiddag, 13 juni

High Tea, 7 mei

3 september, Kröller-Müller Museum, buiten

en binnen

IN GESPREK MET FRATER WILLIBRORDUS HILHORST

DE VLINDERFRATER, WAARNEMER EN VOORAL DE MAN
DIE ZIJN LIEFDE VOOR VLINDERS EN ALLERLEI NATUURERVARINGEN WIL
DELEN MET MENSEN...

Frater Willibrordus is eerst wat huiverig om met mij in gesprek te gaan. Hij praat wel makkelijk, zeker over zijn passie voor de vlinders, en hij vindt het zelfs een geschenk uit de hemel dat hij zijn kennis en liefde voor de natuur aan andere mensen mag doorgeven. Maar soms wordt er in eigen kring met verwondering en bevreemding naar gekeken. Vandaar zijn lichte aarzeling. Maar als hij merkt dat de belangstelling van mijn kant serieus genomen kan worden, begint hij heel enthousiast te vertellen.

Liefde voor de natuur

Hij vertelt: "De natuur, de planten, dieren en vlinders hebben mij van jongs af aan erg geboeid. Ik ging er veel op uit om allerlei natuurwaarnemingen te doen. Deze belangstelling voor de natuur is mij mijn hele leven bijgebleven. In mijn lange kloosterleven heb ik in de stilte en in de natuur mijn ritme gevonden. Het gaf mij richting in het leven."

Frater Willibrordus ging in 1946 het klooster in en deed zijn eerste opleidingen in Houten, Utrecht en in Zeist. Naast de kloosterlijke opleiding volgde hij de kweekschool voor onderwijzer en behaalde zijn diploma. Als onderwijzer heeft Willibrordus op vele scholen gestaan en gewerkt. Zelfs in Curaçao heeft hij één jaar mogen werken.

Maar nu hij in een latere periode van zijn leven is beland, wil hij ons

meer vertellen over zijn liefde voor de vlinders. Wij praten nu over de tijd na 1982. Bij het afscheid van frater Willibrordus uit Borculo, liet hij iets kostbaars achter. De kranten en streekbladen schreven over hem en zijn tuin. Zijn tuin? Hij noemt hem liever de tuin van frater Jeroen. Willibrordus bouwde de wilde plantentuin van Jeroen uit tot een vlindertuin, bekend bij velen in de Achterhoek en bij kenners.

De relatie tussen het weer en het leven in de natuur wordt fenologie genoemd. Dit betekent, aldus Willibrordus, dat veranderingen in de natuur uit het weer zijn af te lezen en omgekeerd. Deze studie kun je plaatsen onder de natuurwetenschappen.

Met zijn pensionering kreeg hij voldoende tijd zich op zijn vlinder-

hobby te werpen. Hij woonde de laatste jaren in Borculo en in Arnhem. Hij vertelt: "Ik ben, voordat ik verhuisde naar ons fraterhuis in De Bilt, vanuit mijn tijdelijke woonplaats Arnhem verschillende malen naar dit gebied gegaan om te zien wat voor mogelijkheden er voor mij waren op het gebied van vlinders en hun leefomstandigheden. Rond het fraterhuis met zijn mooie gazons waren de faciliteiten voor vlinders niet zo groot. Maar in de omgeving van De Bilt en de Uithof waren veel meer mogelijkheden."

Oostbroek

Hij ontdekt het landgoed Oostbroek. Hier laat hij zich voorlichten en hoort tot zijn vreugde dat vrijwilligers van het Utrecht Landschap een kruidentuin hebben opgezet, met achterin die tuin een echt vlinderparadijs...

Dit is precies wat hij zocht en daar kon hij mee verder. Tegen de tijd dat hij verhuisd is naar De Bilt, meldt hij zich aan bij deze vrijwilligersorganisatie om mee te helpen in deze kruidentuin en hij wordt lid van deze werkgroep. Via deze kruiden- en vlindertuin kan hij zijn kennis van en belangstelling voor de vlinder vergroten en een programma opzetten om liefhebbers en belangstellenden voor te lichten met diavoorstellingen en gesprekken.

Hij werpt zich op alles wat met deze kruidentuin te maken heeft. Er is heel veel belangstelling voor zijn

kennis van de natuur en zijn vlin-
derkennis. Ook in allerlei verzor-
gingshuizen en in de ouderenzorg
leert men hem kennen. Zo komt het
netwerk dat hij opgezet heeft voor
de mensen, helemaal tot zijn recht.

Vroege vogels

Doordat hij zoveel kon vertellen
over alles wat hij zoal tegenkwam
in de natuur, gaf hij zich op om zijn
waarnemingen door te geven in het
zondagse morgenprogramma

'Vroege Vogels'. Hier geeft hij zich
met hart en ziel aan en iedere week
stuurt hij zijn korte mededelingen
in. Op de zondagmorgen
luistert hij zelf ook naar
deze uitzending. Intus-
sen kennen vele men-
sen hem en hij begint
furore te maken.

De kranten beginnen
ook belangstelling te
tonen. Zo verschijnt op 20

april 2013 in de Telegraaf een
artikel van een halve pagina over
frater Willibrordus getiteld: 'Frater
Vlinder geniet van de lente...'. De
begeleidende kop zegt: "Willibror-
dus (85) houdt precies bij wat
groeit en bloeit..."

Frater Willibrordus is wat overdon-
derd door alle belangstelling en
publiciteit, maar hij geniet er met
volle teugen van. Hij zegt relative-
rend: "Het streelt mijn ijdelheid
toch wel een beetje, ook al is het
gebakken lucht." Op deze manier
bereikt hij de mensen en kan hij ze
van dienst zijn in het ontdekken
van al het moois in de natuur.

Zijn uitleg geven, het vertellen over
alle wonderen in de natuur is altijd
zijn sterke kant geweest. Hij komt
makkelijk uit zijn woorden en kan
natuurlijk als onderwijzer zijn
materie goed aan de man bren-
gen. Het aanschouwelijk maken

voor de mensen, alles wat met de
pop en de vlinders te maken heeft,
geeft hem een kick. Hij vindt het
heerlijk om zijn kennis door te
geven. Zo gaat frater Willibrordus
met een poppenkast (met echte
vlinderpoppen!) op stap naar een
presentatie. Dit kan zijn bij een
oudervereniging, bij de KBO, bij
verzorgingshuizen en ga zo maar
door. De mensen genieten van zijn
voordracht.

Een stapje terug

Zo langzamerhand bemerkt hij dat
zijn agenda steeds voller wordt.

Hij is echter blij dat zijn gezond-
heid hem nog niet in de steek
laat, al voelt hij soms wel het
een en ander. Maar als je
de 85 jaar gepasseerd
bent, en je hebt meerdere
operaties meegemaakt,
besef je dat je voorzichtig

moet zijn met de hoeveelheid
werk. Hij zegt: "Het landgoed
Oostbroek is dichtbij ons huis aan
de Bisschopsweg, in het verlengde
van de Schorteldoeksesteeg. Op
dit moment kan ik dit met de fiets
nog goed bereiken. Bij de voorlich-
tingsmiddagen en -avonden word
ik vaak opgehaald met een auto,
ook omdat ik dan beeldmateriaal
en dia-spullen kan meenemen. Hier
in Oostbroek kan ik de belangstel-
lenden rondleiden in de kruidentuin
en de vlindertuin en kan ik heel
gericht de wonderen der natuur
laten zien." En zo wordt het leven
van frater Willibrordus zoals hij het
ziet, zeer zinvol ingevuld met het
dienstbaar zijn voor mensen.

Presentatie en bezoeken

Hij zegt: "Iedere drie maanden ga
ik naar revalidatieafdeling De
Warande in het Diakonessenzie-
kenhuis, om een diavoorstelling te

geven over vlinders. Dit wordt altijd
zeer op prijs gesteld." Daarnaast
doet frater Willibrordus aan zieken-
bezoek en het bezoeken van oudere
alleenstaanden. Ook het bezoeken
van vrienden en bekenden uit de
wereld van de natuur en natuur-
landschappen blijft hem boeien.

Als hij op de zaterdagmorgen naar
zijn sportvereniging in het Panbos
gaat, doet hij weer allerlei ontdek-
kingen, waar hij zijn medesporters
van op de hoogte brengt. Of het
nou een ree is die hij heeft gezien,
of een specht die hij heeft gehoord
of een paddenstoel die hij onder
een struikje heeft ontdekt, hij ziet
steeds weer aparte dingen die een
ander niet opmerkt. Hij vindt het
mooi mensen daarop attent te
maken.

Wat de toekomst brengen zal, weet
hij niet. Hij maakt er zich ook niet
al te druk om. Maar als hij met
enkele kerkgangers aan het filoso-
feren komt over allerlei zaken, en
ook over de wonderen der natuur,
merkt hij dat ze heel aandachtig
luisteren en aan hem merken dat
Gods prachtige natuur deze frater
na aan het hart ligt.

Tenslotte zegt Willibrordus dan
ook: "Als ik het met mensen heb
over de rupsen, de poppen en de
vlinders die daar uitkomen, en over
de metamorfose die een totaal
nieuwe creatie aan ons toont, dan
denk ik ook wel eens aan onze
eigen verandering en nieuwe ver-
schijning na onze dood."

Frater Willibrordus geniet met volle
teugen van het leven en hoopt zo
nog een poosje door te kunnen
gaan. Graag wil ik hem hartelijk
danken voor de goede en soms pit-
tige discussie die we hadden om
een goed artikel te kunnen krijgen.

Frater David Mullink

NIEUW BESTUURSLID PROVINCIAAL BESTUUR NEDERLAND

In het vorige nummer lieten wij u via Kort Nieuws weten dat frater Wim Heister uit het Provinciaal Bestuur Nederland was teruggetreden, op eigen verzoek en met instemming van het Algemeen Bestuur. Vanaf 1994 heeft hij zich ingezet voor het provinciaal bestuur, de eerste 12 jaar als provinciaal econoom, vanaf 2006 als plaatsvervangend provinciaal overste. Op 31 oktober 2012 werd hij in die functie nog herkozen. Wij zijn frater Wim Heister dank verschuldigd voor alle jaren dat hij zich inzette voor de belangen van de Provincie Nederland en daarbij ook voor Onder Ons.

Ten gevolge van dit alles waren op 19 juli 2013 de kapitularen van het laatste kapittel wederom bijeen om te voorzien in de vacature van plaatsvervangend provinciaal overste, dit onder leiding van frater Venansius, algemeen overste.

Tot plaatsvervangend provinciaal overste werd frater Berno Spekschate gekozen. Hij was tot dat moment lid van het Provinciaal Bestuur Nederland, een functie die vervolgens werd ingevuld met de keuze van frater Wim Versteeg.

Frater Wim Versteeg is geen onbekende voor het provinciaal bestuur. In 1994 werd hij gekozen in het eerste PBN, in 2000 in het tweede, een periode waarin hij de laatste vier jaar naast provinciaal overste frater Henk Huirne functioneerde als plaatsvervangend provinciaal overste. Hij heeft dus de nodige bestuurservaring! Hij is lid van diverse werkgroepen en commissies

binnen fraterland, houdt van wandelen en fietsen en is een enthousiast voetballer.

De fraters zijn frater Wim Versteeg zeer dankbaar voor zijn bereidheid aan het bestuur deel te nemen en wensen hem veel sterkte en wijsheid in zijn functie.

Frater Venansius was, zoals al gezegd en zoals de Constituties voorschrijven, voorzitter bij de bestuurskeuze, maar het was niet alleen voor deze taak dat hij in Nederland was. Samen met de fraters Simon en Damianus, de andere leden van het in september 2012 gekozen nieuw Algemeen Bestuur, is hij in juli/augustus in Nederland voor het eerste bezoek aan de Nederlandse medebroeders en voor de viering van het 140-jarig bestaan van de congre-

gatie, waarover u elders in dit blad meer leest.

Naast deelname aan die viering voert het AB in deze periode gesprekken met medebroeders, met werkgroepen, commissies en redacties en brengt het bovendien tussentijds een bezoek van een kleine twee weken aan de fraters in Kenia. Frater Berno vergezelde het Algemeen Bestuur tijdens de Keniareis.

Begin augustus is het AB nog aangevuld met algemeen econoom frater Stanislaus en frater Fransiskus, die als tolk zal fungeren. Een druk programma dus, maar door iedereen worden de komst en de belangstelling van de Indonesische medebroeders enorm gewaardeerd.

Adri Vergeer

HET SINT-GREGORIUSHUIS - 2

Het is gelukt. De redactie gaf toestemming om nog een tweetal pagina's te wijden aan het Sint-Gregoriushuis, ter aanvulling van het artikel op de bladzijden 18 en 19 van ons vorige nummer. We kwamen toen niet veel verder dan de mededeling dat in 1875 het huis in de Herenstraat betrokken werd en het openen van een verzamel-pakket van de uiteenlopende activiteiten die van hieruit in de volgende 130 jaar opgepakt, voortgezet, begeleid, aangemoedigd en vooral ook bemand werden. Maar tot het noemen van aansprekende voorbeelden is het niet gekomen. Dat zal dan in het korte bestek van enkele bladzijden moeten gebeuren, zonder streven naar volledigheid en met vermindering van bloede-loze opsommingen.

Scholen

Bedenkende dat de stichting van bisschop Schaepman als 'onderwijscongregatie' te boek staat is het niet verwonderlijk dat er binnen het huis aan de Herenstraat vanaf het begin onderwijs werd gegeven. De eigen opleiding, in de Ganzenmarkt al begonnen, verhuisde mee naar de nieuwe vestiging, maar vanaf 1881 was er ook plaats ingeruimd voor de Sint-Jozefschool, een basisschool met kinderen uit arme gezinnen als leerlingen. De lokalen waren bereikbaar via een smalle gang, tot 2005 Sint-Jozefgang geheten. Het schooltje heeft het eerste decennium van de 20ste eeuw nog gehaald. Geen uitzonderlijk lange levensduur, althans vergeleken met de befaamde Sint-Gregoriusschool. Deze kwam in

1883 in handen van de congregatie. Het was geen glorieus begin. Niet alleen werd de uiterst verdienstelijke hoofdonderwijzer zonder meer aan de kant gezet, het handjevol fraters met onderwijsbevoegdheid ontbrak het aan ervaring om de goede naam van de school te waarborgen. Niemand zal in die tijd voorzien hebben dat juist deze school in latere jaren voor stad en omgeving zou excelleren als topmodel van katholiek onderwijs, waarin tegelijk een degelijke basis werd gelegd voor doorstroming naar verdere studierichtingen. Maar hoe goed dat ook klinkt, conflicten zijn altijd gebleven. 'De Gregorius' was vanouds een zogenoemde interparochiële school, toegankelijk voor kinderen van katholieke ouders (alleen jongens, wel te verstaan!), ongeacht uit welke gemeente of welk stadsdeel afkomstig. Aanvankelijk was dat geen probleem, omdat er nauwelijks katholieke scholen waren. Maar juist in het laatste kwart van de 19de eeuw werden er steeds meer kerken gebouwd en rond iedere kerk groeide een parochie, al spoedig vanuit het bisdom duidelijk begrensd. En het duurde niet lang of elke parochie had haar eigen school. De pastores waren er blij mee, want de school was een uitgezochte gelegenheid om de kinderen, de lammeren onder hun schapen, te bereiken en zo, samen met ouders en onderwijzers, het godsdienstig-kerkelijke trio te creëren: *gezin, kerk en school*. Was het dan zo vreemd dat ijverige zielenherders hun idealen gedwards-boomd achtten als ze het zagen

gebeuren dat ouders hun kinderen toch maar liever naar de fraterschool stuurden? Om nog maar niet te spreken van de juffen en meesters van de parochieschool, die in deze keuze een diskwalificatie van hun werk meenden te zien. Terecht of niet, er ontstond een gespannen verhouding tussen een deel van de parochiale geestelijkheid en 'de fraters', waarbij toegegeven moet worden dat het ongenoegen van eerstgenoemden niet geheel ongegrond was. Intussen hadden alle betrokkenen het beste voor met de Utrechtse jeugd en wellicht was het deze grondhouding die kon voorkomen dat de smeulende animositeit slechts bij hoge uitzondering de kwalijke geur meekreeg van een ordinaire machtsstrijd.

Genoeg over deze schaduwzijde. De Sint-Gregoriusschool bleef haar uitstekende naam behouden, daarin misschien nog overtroffen door de gelijknamige ULO, later uitgebouwd tot 'Scholengemeenschap Sint Gregorius'. En laten we niet vergeten dat, naarmate het aantal fraters toenam, er vanuit de Herenstraat steeds meer scholen – ook parochiescholen! – beheerd en bediend werden, bij voorkeur in oude volkswijken. Te denken valt aan de Petrus Canisiusschool in de Minstraat, de school aan de Daalsedijk en de Catharinaschool in de Sterrenwijk. In de vroege morgen zag het dan ook letterlijk zwart van de fraters die eropuit trokken, door de hoofdingang of via het zogenoemde fietspoortje aan de Nieuwe Gracht. Ze begaven zich naar scholen voor GLO (Gewoon Lager Onderwijs),

ULO (Uitgebreid Lager Onderwijs), maar ook voor Buitengewoon Lager Onderwijs (BLO), in onze tijd Speciaal Onderwijs genoemd, bestemd voor kinderen met een fysieke of verstandelijke beperking. We mogen met trots vaststellen dat de Fraters van Utrecht voor de uitbouw van deze tak van onderwijs baanbrekend werk hebben verricht. Begonnen in de Domstad zelf met de Sint-Hieronymusschool rezen er BLO-scholen uit de grond, o.a. in Arnhem en Amersfoort, culminerend in de oprichting van 'De Gildenburg' te Utrecht, school voor Individueel Technisch Onderwijs (ITO), een novum in de onderwijswereld, bedacht, gepland, besproken, voorbereid en bevochten binnen de muren van het Sint-Gregoriushuis!

In het veld

'De werkers in het veld'. Zo worden in bestuurs- en overlegorganen van het welzijnswerk de mannen en vrouwen genoemd die rechtstreeks contact met de doelgroep hebben en ervoor zorgen dat hooggestemde idealen in de praktijk verwezenlijkt of op zijn minst benaderd worden. Ze zijn onmisbaar, die veldwerkers, verlenen hun diensten grotendeels op vrijwillige basis en zijn in alle sectoren van de maatschappij te vinden: in het kerkelijk werk, de vakbeweging, de daklozenzorg, de ouderenzorg en het

jeugdwerk. Het zou niet moeilijk zijn een heel regiment fraters bij naam te noemen die vanuit het Sint-Gregoriushuis deze velden hebben bevolkt, velden die zich uitstrekten van Scouting tot Woonwagewerk. En als we ook binnen dit kader van een zekere voorkeur mogen spreken, dan valt op dat juist club- en buurthuizen in achterstandswijken vele fraters onder de vrijwilligers telden. Trouwens, als we het toch over *velden* hebben: de in zwart habijt gehulde religieuzen bewogen zich ook met luchtig gemak op de sportvelden, als trainer, scheidsrechter of gewoon als supporter van 'hun' club. Want ook het leiding geven aan jonge sporters werd als vorm van pastoraat gezien en merkwaardig genoeg wordt sinds kort deze zienswijze, zij het wat genuanceerd, van onverwachte zijde ondersteund. Immers, hielden de zielzorgers hun pupillen voor dat je tegenstander niet je vijand is, dat je hem integendeel dient te respecteren, nu, een halve eeuw later, duikt het woord 'respect' weer op, genoemd als kenmerkende eigenschap van de ware sportliefhebber. Jammer alleen dat eerst na het enkele betreurenswaardige incidenten de sportbonden met in hun kielzog de media dit als een pas verworven nieuw inzicht lanceerden.

Krachtcentrale

Het statige huis in de Herenstraat heeft een geschiedenis die een hele jaargang van *Onder Ons* zou kunnen vullen. Het was dan ook te voorzien: de beperkte plaatsruimte dwingt ons om 130 jaar historie af te sluiten met de constatering dat veel wetenswaardigs onvermeld is gebleven. Zoals de gestadige uitbreidingen richting Nieuwe Gracht

en Kromme Nieuwe Gracht, de overbevolking die begin jaren dertig de bouw van de St.-Jozefkweekschool in Zeist noodzakelijk maakte en natuurlijk de vele uitgaven die via drukkerij en uitgeverij de naam 'Gregorius' in de onderwijswereld een aparte maar niet minder welkuidende klank gaven.

We zouden niet gaan opsommen, al is de verleiding groot. Daarom maar liever gezweven over de moeilijke laatste maanden, getekend door onrust, door een soort van prematuur heimwee en door op de valreep nog even waargenomen aanwezigheid van asbest. In de zomer van 2005 verlieten de laatste fraters het huis dat jarenlang een krachtcentrale was geweest met een actieradius die drie continenten omvatte. En al denk je bij het woord aan luidruchtige motoren en stampende machines, het Sint-Gregoriushuis bleef een klooster waarin het in tijden van 'silentium' soms wonderlijk stil kon zijn. Ook aan die stilte zou een hoofdstuk te wijden zijn, maar omdat we niet weten wat de toekomst brengen zal lijkt het beter om maar te besluiten met de tekst waarmee Shakespeare zijn 'Hamlet' laat eindigen: "De rest is stilte..."

fr. Ben Hagemans

ZEVENTIGJARIG KLOOSTERJUBILEUM FRATER PANCRATIO HARRY VAN HELSDINGEN

Een mensenleven bestond heel lang uit 60 of 70 levensjaren en werd dan oud genoemd. Nu is 70 jaar leven als religieus, als kloosterling, al geen zeldzaamheid meer. En wat voor een actief leven heeft Harry gehad! In 1993, toen Harry van Helsdingen zijn 50-jarig feest vierde, werd al verwezen naar een "rijk en afwisselend leven," nu in 2013 kunnen we er nog een hoofdstuk aan toevoegen. Hij ging in 2003 terug naar Indonesië, om daar zijn krachten nog eens te wijden aan "zijn" mensen in Weri, dichtbij Larantuka, op het eiland Flores. En nu vieren wij samen dit jaar in Nederland het feit, dat frater Pancratio van Helsdingen 70 jaar geleden intrad bij de fraters. Hij doet dit gelukkig met een goede geestelijke gezondheid en een redelijke goede lichamelijke toestand. Hij moet wel één van de allersterksten zijn, om dit allemaal op zo'n hoge leeftijd nog te kunnen meemaken.

De eerste jaren

Harry van Helsdingen wordt geboren op 7 november 1924 te Goirle in Brabant. Hij kan redelijk goed studeren, maar besluit toch bij de Fraters van Utrecht de vakafdeling te volgen op de St.-Jozefkweekschool in Zeist, omdat hij zich aangetrokken voelt tot het kloosterleven en de missiewerken van de fraters. Hij doet zijn postulaat en noviciaat bij de fraters in Houten, omdat in de oorlog het fraterhuis in Zeist door de Duitsers was opgeëist. Na het noviciaat, waar de geestelijke vorming van een frater begint, ver-

huist hij naar het St.-Gregorishuis te Utrecht. Intussen heeft Harry de naam Pancratio aangenomen en start hij met allerlei werkzaamheden in het moederhuis. Verder was Pancratio in de beginjaren werkzaam in de fraterhuizen van Zeist, Hilversum en Borculo en in de jeugdzorg voor jongens. In 1950 wordt hij benoemd tot groepsleider op het pensionaat St.-Jozef te Zeist. Hij doet dit werk graag en volgt allerlei cursussen voor het jeugdwerk. In 1958 volgt zijn benoeming als groepsleider op het internaat van de Leostichting te Borculo.

Eerste uitzending naar Indonesië

Dan in 1962 gaat een grote wens van frater Pancratio in vervulling. Hij wordt gevraagd om naar de missie in het toenmalig Nieuw-Guinea (later Indonesië) te gaan om daar te werken als leider van het internaat van de Papoea's.

Na het vertrek van de fraters uit Nieuw-Guinea in 1967 wordt frater Pancratio verplaatst naar het Sint-Gabriëlhuis te Podor, Larantuka op Flores. Hier wordt hij econoom

en maakt een begin met een landbouwbedrijf met daarnaast een conferentieoord te Weri, op 10 kilometer van het huis in Larantuka. Over zijn werk in Nieuw-Guinea en later op Flores zijn verschillende artikelen verschenen in ons tijdschrift.

Terug in Nederland

Hij keert in 1976 naar Nederland terug, waar hem wordt gevraagd het econoomaat in het St.-Eusebiushuis te Arnhem op zich te nemen. Tevens worden hem allerlei taken in de parochie aangeboden en met name in de Onze Lieve Vrouwe-parochie wordt hij een belangrijke steun voor de parochiegeestelijkheid. Hij bezoekt ouderen en zieken, brengt de communie rond, zorgt voor de parochie-informatie en is bij allerlei activiteiten aanwezig. Hij doet dit werk met volle overgave, is al gauw een graag geziene figuur in de parochie en wordt een echt aanspreekpunt voor de mensen; en dat alles gedurende vele jaren.

In de jaren negentig wordt ook deze parochie kleiner en neemt de terugloop van het aantal kerkgangers steeds grotere vormen aan. Men is, evenals op veel plaatsen elders, genoopt de kerk te sluiten. Dit doet veel pijn, maar er is geen alternatief.

De kerk in Arnhem had een heel speciale betekenis voor frater Pancratio. Aannemer Dessing, die in 1911 gevraagd werd de kerk te bouwen, was de vader van de moeder van frater Pancratio. Zijn

familie was er maar wat trots op hiervoor te mogen zorgen.

Omdat zijn werkzaamheden in de Onze Lieve Vrouwe-parochie na de sluiting steeds minder worden, denkt hij na over wat nu te gaan doen. Hij beschouwt zich nog jong en fit genoeg om ander werk op zich te nemen. We zijn intussen aanbeland in 2003. Frater Pancratio heeft al de mooie leeftijd van 79 jaar bereikt, maar hij voelt zich nog steeds jong van hart.

Opnieuw Indonesië

En wat schetst onze verbazing: Harry vraagt aan het Algemeen Bestuur of hij nog eens uitgezonden mag worden naar zijn geliefde Indonesië, dit keer alleen voor assistentie in Weri op Flores, waar hij in

te geven, maar... frater Pancratio laat het bestuur weten, dat hij zich, rekening houdend met zijn gezondheid, fit genoeg voelt om nog eens naar Indonesië te gaan. Bovendien denkt hij dat de warmte van de tropen zijn lichamelijke conditie wel eens goed zou kunnen doen.

Na uitvoerige gesprekken over en weer wordt uiteindelijk besloten frater Pancratio toestemming te geven terug te keren naar Flores. Wel wordt hem duidelijk gemaakt dat hij echte arbeid over moet laten aan de jonge fraters aldaar en dat hij er alleen ter assistentie van de jonge fraters zal zijn, hen met raad en daad zal mogen bijstaan.

Frater Pancratio gaat akkoord en start in zijn 80ste levensjaar zijn laatste taak in Indonesië. Zijn Indo-

Nederland, maar ook in Australië en Nieuw-Zeeland, vindt hij verschillende sponsors die hem ondersteunen. Op die manier konden ook deze kinderen studeren en een goede toekomst opbouwen. Frater Pancratio doet dit werk nog tot 2009, als zijn gezondheid zo ver achteruit gaat, dat hij niet meer optimaal kan functioneren. In overleg met zijn meerderen besluit hij tot definitieve terugkeer naar Nederland.

Tweede terugkeer in Nederland

En zo komt hij op 1 oktober 2009 terug in zijn vaderland na een tweede periode van zes jaar in zijn geliefde Indonesië. Hier krijgt hij in het St.-Jozefhuis te De Bilt één van de prachtige appartementen, die kort tevoren voor de fraters gebouwd zijn. Zijn mobiliteit is echter zo afgenomen dat hij niet meer kan autorijden, fietsen of zelfs wandelen. In 2013 komt hij daarom in aanmerking voor een scootmobiel, waar hij de koning te rijk mee is; je kunt hem ermee weer aantreffen in de dreven van Zeist en De Bilt.

het verleden al werkzaam is geweest in het conferentieoord en het landbouwproject. Het Algemeen Bestuur neemt zijn aanvraag zeer serieus en bekijkt of dit verstandig is. Een oudere man, al met wat kleinere kwalen, een leeftijd die veel hoger is dan van elke Indonesische frater, en dat in de tropen. Ook het Nederlands Provinciaal Bestuur wordt om een mening gevraagd. Men is erg huiverig om toestemming

nesische medebroeders, die het zeer op prijs stellen dat hij op hoge leeftijd terug wil komen naar Indonesië, zijn bezorgd om hem en drukken hem op het hart dat echt werken in het centrum en bij het landbouwproject voor hem verboden is. Toezicht houden mocht wel! Zijn contacten met de omwonende gezinnen zijn hartverwarmend. Met name de kinderen uit arme gezinnen hebben zijn aandacht. In

Frater Harry van Helsdingen, zoals hij tegenwoordig weer genoemd wordt, heeft zijn draai gevonden. De veranderingen en vernieuwingen in kerk en maatschappij zijn niet allemaal goed geweest, vindt hij, maar hij houdt zich aan zijn eigen uitgangspunten en principes en hoopt op zijn manier een steentje te kunnen bijdragen aan het verbeteren van onze wereld.

Harry, wij feliciteren je van harte met de mijlpaal van je platina jubileum en wensen jou nog een mooie en fijne tijd toe in ons midden.

Frater David Mullink

ALBASTEN INKLEDINGSJUBILEUM FRATER PLACIDUS OFTEWEL FRATER LEO HEGGELMAN 75 JAAR IN HET KLOOSTER

Op 15 juni is hij 95 jaar geworden en op 22 augustus is hij 75 jaar frater van Utrecht. Niet iets wat nu elke dag voorkomt en dus bijzonder. Vandaar een gesprek met hem.

Leo Heggelman werd geboren in Rotterdam. Hij was de zesde in een gezin dat 12 kinderen zou tellen en Leo kreeg 8 zussen en 3 broers. Zijn ouders waren lieve mensen en praktiserend katholiek. De kerk werd met regelmaat bezocht en ook in het gezin werd veel gebeden. In deze context is het niet zo vreemd dat die Rotterdamse jongen op een gegeven moment te kennen gaf dat hij graag naar het klooster wilde. Dit leidde ertoe dat Leo in 1932 als 14-jarige jongen naar Zeist ging. Hij volgde daar de kweekschool van de Fraters van Utrecht en nadat hij die opleiding in 1938 had afgerond, werkte hij twaalf jaar in het onderwijs op de fraterscholen te Arnhem, met name in het bijzonder lager onderwijs voor verstandelijk gehandicapten. Het was werk dat hij met veel plezier deed en waaraan hij zich volledig kon geven.

Van Arnhem ging hij naar Didam en van daaruit ging frater Leo in 1956 samen met frater Robert Brouwer pionieren voor het buitengewoon onderwijs in het noordoosten van het land. Hij bleef er ruim acht jaar, een periode waarin meer fraters naar het noorden kwamen en er les gegeven werd op een flink aantal scholen, o.a. in Emmen. Hierna ging hij terug naar Didam, later naar Arnhem.

Na zijn onderwijsjaren van 1939 tot en met 1975, maakte hij zich als gepensioneerde nuttig met allerlei hand- en spandiensten tot hij in januari 2002 naar het Fraterhuis St.-Jozef in De Bilt vertrok. Hij heeft daar een mooie, gezellig ingerichte kamer met uitzicht op de vijver en met veel planten in de vensterbank die hij zorgvuldig verzorgt.

Maar dit is toch, zeg maar, de zakelijke kant.

Frater Leo heeft hoog in het vaandel staan "Ora et Labora": "Bid en Werkt". Het is de rode draad door zijn leven. Voor hem kan het één niet zonder het ander. Bidden, getijden en brevier zijn belangrijk voor hem, maar vooral het H. Sacrament, de H. Eucharistie. Daarin vindt hij moed, kracht, inspiratie. Zijn huidige dagritme geeft daar blijk van. Hiernaar gevraagd

benadrukt hij dat het **zijn** dagritme is; het is gewoon zo gegroeid en anderen vullen het natuurlijk op hun eigen manier in.

Leo is van jongs af aan gewend aan vroeg opstaan. Iedereen thuis stond vroeg op. Vader moest vroeg naar zijn werk en hij zelf diende heel wat jaren de H. Mis van half zeven. Leo werd trouwens in dit 'vak' opgeleid door zijn vier jaar oudere broer die ook misdienaar was, we hebben nog een foto gevonden die hiervan getuigt. In het klooster ging het al niet anders, ook daar was het vroeg opstaan, zelfs nog vroeger dan thuis. Voordat de fraters om kwart voor acht de deur uit moesten om om 8 uur bij de kindermis te kunnen zijn, waren er de getijden, meditatie en H. Mis!

Maar terug naar nu.

Frater Leo staat nog steeds vroeg op. En al wordt hij door het ouder worden geconfronteerd met wat gezondheidsproblemen, als hij 's morgens om half vijf door het personeel van de nachtdienst geholpen wordt, heeft hij er al een heel programma op zitten. Hij heeft dan gemediteerd, een deel van de rozenkrans gebeden en op cd geluisterd naar het Te Deum van Brückner.

Vaak gaat hij na het aankleden even op de hometrainer en naar de kapel, maakt een wandelingetje buiten en verzorgt de planten op zijn kamer. Ook zit hij nog even achter de computer voordat hij gaat ontbijten. Na het ontbijt blijft hij het grootste deel van de ochtend op zijn kamer, werkt weer wat op de computer en gaat vlak voor het mid-

Frater Leo bidt zijn brevier
op zijn vaste plekje in de kapel

dageten toch nog een keer naar de kapel. De kapel is voor mij een magneet, zegt hij, ik word vooral getrokken door het H. Sacrament. Kort geleden herinnerde hij zich wat liederen van vroeger; als hij van twee ervan het refrein zingt, krijgt hij de tranen in zijn ogen:

*"Immer wordt aan altaars voet
het Heilig Sacrament begroet.*

*Jezus wil door een mirakel
bij ons wonen dag en nacht;
in zijn liefde voor het tabernakel
tot gevangenschap gebracht."*

en

*"Dat Jezus leeft dat is de kreet des
harten.*

*Nooit zal Zijn Naam van mijn
lippen vloeien*

*zonder dat de liefde in mijn hart
zal gloeien.*

*Dat Jezus leeft dat is de kreet des
harten..."*

Na het middageten wordt wederom even de computer gebruikt. Denk nu niet dat hij daar spelletjes op doet. Hij werkt met religieuze teksten en brochures. Hij is zelfs begonnen met een website waarop hij teksten op religieus gebied wil publiceren, o.a. van Guardini, Rahner en Andriessen, teksten die hem inspireren. Toen hij namelijk eind jaren '90 in Arnhem woonde waar

een computer vrij stond, nam hij op aandringen van de overste vier lessen die hem op gang hielpen met dat 'enge ding'. Later volgde hij nog 10 lessen in De Bilt, dus hij kan er nu aardig mee overweg. Met de website echter is hij nog afhankelijk van hulp; die is nog in ontwikkeling. De middagen van frater Leo besluiten met een dienst in de kapel, gevolgd door de avondbroodmaaltijd en het journaal, dat hem ook van de wereldse dingen op de hoogte houdt. Na de koffie en een spelletje patience in de recreatiezaal is het ten slotte bedtijd.

Zo ziet in grote lijnen de dag eruit van de frater die inmiddels 95 jaar is en 75 jaar kloosterling. Op 7 augustus vierde hij dit albasten jubileum in de gemeenschap samen met vier medebroeders: een gouden jubilaris, twee diamanten jubilarissen en een platina jubilaris. Het was een goed feest, zegt hij. Op 22 augustus vierde hij zijn jubileum op bescheiden wijze met enkele naaste familieleden, vrienden en bekenden. Zijn zus en broer spraken hem toe, frater Ben Hagemans zong een lied op de melodie van "Een straatjongen uit Rotterdam" en het Jozefkwintet zong een lied als tafelgebed.

O ja, en beslist ook vermeldenswaard is het feit dat de burgemeester van De Bilt aanwezig was, die een spontane, flitsend toepasselijke toespraak had voor de jubilaris. Die sprak een mooi dankwoord.

Terugkijkend op zijn kloosterleven zegt frater Leo dat de jaren in Emmen voor hem het mooist waren. Hij heeft goede herinneringen aan de Paulusschool, aan de gemeenschap, maar ook aan de parochie en het parochiekoor waarvan hij negen jaar een zeer gewaardeerd lid was en waarvoor hij bovendien trouw als (plaatsvervangend) dirigent fungeerde.

Maar ook op zijn andere werk kijkt hij tevreden terug en hij heeft er geen moment spijt van dat hij kloosterling is geworden. Ik hoef die keus niet opnieuw te maken, zegt hij, maar zou dit wel zo zijn, dan zou ik er weer voor kiezen. Hij heeft het allemaal graag gedaan en is er dankbaar voor dat hij het heeft kunnen doen.

Aan de dood denkt hij natuurlijk ook af en toe. Hij is er niet bang voor. Afwachten, overlaten en overgeven, zegt hij.

Tot slot nog een kleine anekdote. In de jaren '70 las frater Leo in een tijdschrift, dat als je van een chocoladereep van 14 stukjes elke dag 1 stukje eet, je het slijtageproces van je denkvermogen tegengaat. Aldus deed hij. Zelf zegt hij nu dat de praktijk uitwijst dat het niet voor 100 procent helpt. Maar het valt best mee!

Frater Leo, hartelijk dank voor het mooie interview en, zoals u dat ook iedereen wenst, Gods zegen!

Adri Vergeer

HONDERDVEERTIG JAAR

In ons vorige nummer werd vooruitgekeken naar de herdenking en viering van '140 jaar Fraters van Utrecht'. Maar er werd bij vermeld dat de gedachten niet uitgingen naar een aaneenschakeling van festiviteiten, opgeluisterd door de aanwezigheid van 'very important persons' uit kerkelijke en burgerlijke kringen en ook de media waren niet ingelicht. Natuurlijk, er is wel gefotografeerd, met als resultaat dat onze lezers op deze bladzijden een beeldverslag aantreffen, kleur-

rijk genoeg om de sfeer weer te geven waarin het jubileum is gevierd. Een intercontinentale sfeer zou je kunnen zeggen, want er waren vijf fraters uit Indonesië aanwezig: de leden van het algemeen bestuur, de econoom frater Stanislus en frater Fransiskus. Laatstgenoemde heeft een aantal jaren in Nijmegen gestudeerd en woonde toen in het Arnhemse fraterhuis. Het laat zich horen dat van zijn diensten als tolk dankbaar gebruik werd gemaakt.

De vooravond

In de namiddag werd Mgr. Schaepman, de stichter van de congregatie, herdacht en wel in zijn bisschopsstad Utrecht. In de kapel van de begraafplaats 'Sint Barbara' zongen we de getijden voor de overledenen, waarna we ons in stilte begaven naar zijn graf in de crypte. Er werden bloemen bij gelegd als teken van dankbaarheid en tevens eerbetoon aan hem wiens wapenspreuk in de loop der jaren steeds meer wordt gezien als

Herdenking 140 jaar Congregatie van de Fraters van Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart

Foto's: Rudo van Rooij

Ben Verberne MSC

korte samenvatting van leven en werk van 'zijn' fraters: IN ZORGEZAAMHEID EN EENVOUD.

De stichtingsdag: 13 augustus

De opening van de feestdag was een plechtige Eucharistieviering, waarin dr. Anton Vernooij ons voorging. Pastor Vernooij is geen onbekende in het Sint-Jozefhuis. Al een lange reeks van jaren zien we hem twee maal per week verschijnen voor een viering, waarin hij een kort maar pittig woordje niet laat ontbreken. Hij kent de fraters zo langzamerhand dus wel en dat kwam ook aan het licht in zijn homilie, waarin hij ons prees om het werk in 140 jaar verricht, maar ons ook aanmoedigde om, ondanks daling in getal en stijging in leeftijd, het vaandel hoog te houden door dienstbaar te blijven aan elkaar én naar vermogen aan allen die uitzien naar woorden en daden van troost en nabijheid.

Aansluitend aan de viering had er een herdenkingsplechtigheid plaats op ons kerkhof. Er werden kransen gelegd op de graven van fraters die pionierswerk hebben verricht in Nederland, Indonesië en Kenia. De provinciaal overste sprak een kort woord ter herdenking en verzuidde daarbij niet ons op te roepen tot bereidheid om te verge-

ven daar waar het vertrouwen geschaad is.

De zegen van ons allen, de levenden, werd uitgesproken over de doden, eindigend met de woorden:

"Gezegend wie door angst gelouterd aan de dood voorbij leven in het licht opnieuw geboren"

Een opmerkelijk en hoog gewaardeerd onderdeel van het feestprogramma was in de namiddag het optreden van Kees Posthumus. Hij noemt zich verhalenverteller, maar in zijn programma 'De bijbel in een uur' profileerde hij zich als acteur, woordkunstenaar en entertainer, gebruik makend van eigen teksten, aan de bijbel ontleend, maar gebracht met een mengeling van reverentie en humor. Toen hij ten slotte het verhaal van de Emmaüs-gangers tot leven bracht, ontstond er bij het in woord en gebaar verhalen van het breken van het brood een bijna gewijde stilte in de zaal. Dezelfde waarin ook menigmaal een hartelijke lach had geklonken. Het was een kostelijke middag!

Bezinning

Geen triomfalisme, was de afspraak. Liever doen wat bij het

125-jarig jubileum al werd verwoord: *"Dankbaar recht doen aan wat was, hoopvol uitzien naar wat komt"*. Het was deze gedachte die overheerste op de bezinnende bijeenkomst van 16 augustus. Het feest is op gepaste wijze gevierd, nu is de tijd gekomen om ons af te vragen hoe we dit hoopvol uitzien voor onszelf realiseren en voor anderen zichtbaar en voelbaar maken. Wat hebben we nog te bieden? *'De kracht van onze spiritualiteit'* zou het antwoord kunnen zijn en dit was ook de grondtoon waarvan pater Ben Verberne MSC uitging in een inspirerende en met verve gebrachte uitwerking van deze op het eerste gezicht wel wat gedurfd klinkende slogan. Maar hij slaagde erin ons ervan te overtuigen dat ook nu nog kracht kan uitgaan van een gemeenschap die leeft vanuit het geloof.

En omdat deze middag ook het sluitstuk was van de jubileumviering werd het woord van bezinning afgewisseld met optreden van het Vivezza Trio. Het is een klein ensemble, bestaande uit drie dames die met piano, viool en klarinet muziek te gehore brengen die varieert van klassiek tot eigentijds. Ook hiervan ging kracht uit, gezien de professionele en van artistiek talent getuigende wijze waarop het programma wed gebracht. Prachtig!

Hoe zal het zijn bij het 150-jarig jubileum? Ons rest voornamelijk hoopvol uitzien, een spiritualiteit handhaven die 'power' toont en de moed niet verliezen. Wie weet krijgt de wereld een ander aanzien. Boudewijn de Groot zong het al: *"Want er komen betere tijden"*.

fr. Ben Hagemans

KORT NIEUWS

- Het algemeen bestuur, in gezelschap van de algemeen econoom fr. Stanislaus en de als tolk optredende fr. Fransiskus, heeft een bezoek gebracht aan Nederland. Het verblijf van ruim een maand werd door hen als zeer zinvol ervaren. In die maand tijd werd veel werk verzet. Gesprekken met gemeenschappen en alleen-/tweewonenden, met individuele fraters, werkgroepen en commissies vulden de dagen op zinvolle wijze. Ook de redactie van dit blad kreeg bezoek van het algemeen bestuur hetgeen uiteraard zeer gewaardeerd werd. Tussendoor werd ook Kenia bezocht waar de belangstelling vooral uitging naar de Indonesische fraters en hun werkzaamheden. Ontmoetingen met de besturen van de Broeders van Maastricht en Huijbergen, alsmede met het bestuur van de zusters van Onze Lieve vrouw in Amersfoort, werden zeer op prijs gesteld.
- Onder voorzitterschap van algemeen overste fr. Venansius werd op vrijdag 19 juli fr. Berno Spekschate gekozen als plaatsvervangend provinciaal overste en fr. Wim Versteeg als lid van het provinciaal bestuur.
- Pater Martin Olsthoorn ofm heeft ruim 6 weken ter revalidatie vertoefd in het St.-Jozef huis in De Bilt. De Hr. Ton Meijers volgde het goede voorbeeld van pater Martin en verbleef na een heupoperatie tot half augustus in St.-Jozef. Nu we het toch over revalideren hebben: pastor Henk Bloem verblijft sinds 29 juli in St.-Jozef om te herstellen van een lichte herseninfarct. Het genezingsproces verloopt voorspoedig. Het ziet ernaar uit dat hij spoedig weer zelfstandig kan wonen.
- Fr. George Smink is op 12 augustus geopereerd. In de linker halslagader is een stent geplaatst. Alhoewel de operatie geslaagd is, is een complicatie na de operatie minder geslaagd. Een bloedstolsel bereikte de hersenen met als gevolg een herseninfarct. Op 15 augustus is fr. George thuis gekomen. Door veel te oefenen zullen de hersenfuncties weer opnieuw in werking moeten treden. Wij wensen George veel sterkte en geduld wat hopelijk kan leiden tot een algeheel herstel.
- Pastor Theo de Groot is op 28 augustus voor enkele dagen opgenomen in het ziekenhuis ten gevolge van een epileptische aanval. De verwachting is dat hij weer thuis zal zijn als u dit leest.
- De maand augustus was een feestmaand. Op 7 augustus werden vijf fraters in het zonnetje gezet i.v.m. hun kloosterjubiläum: fr. Leo Heggelman 75 jaar frater, fr. Harry van Helsdingen 70 jaar, de fraters Kees Perdon en Jan Smit 60 jaar en fr. Johan Brummelhuis 50 jaar.
- Op 10 augustus was er een reünie voor oud-juvenisten en oud-fraters. Er bleek genoeg stof te zijn om bij te praten en herinneringen op te halen.
- Op 13 augustus werd herdacht dat de congregatie 140 jaar bestaat. Elders in dit blad vindt u een beschrijving van de feestelijkheden. Op 26 augustus was er t.g.v. dit jubileum een gezellige bijeenkomst voor medewerkers en vrijwilligers van de Provincie Nederland. Na een inleiding over de geschiedenis van de congregatie kon men genieten van een heerlijk buffet.
- Frater Hans Wennekes is op 4 september uit Lodwar aangekomen in Nederland. Hij heeft zijn intrek genomen in Huize Lemania. De goede zorg van frater Daan Boonman, bewoner van Lemania, zal hem goed doen.

Frater Wim Versteeg

ONS GEBED WORDT GEVRAAGD VOOR DE VOLGENDE DIERBARE OVERLEDENEN:

- 29 – 07 – 2013 Frater Yvensius, F. Goru Watu,
te Malang in Indonesië.
Hij was 33 jaar oud.
- 02 – 09 – 2013 Mevrouw Johanna Catharina Smeulders-Koenders,
81 jaar oud, te Almelo.
Zij was de schoonzus van fr. Vitalis Smeulders, en
van fr. Angelicus Smeulders z.g.

*AL WORDT MIJN LICHAAM OOK AFGEBROKEN,
AL STERFT MIJN HART,
GIJ ZIJT MIJN ROTS, MIJN GOD,
DE TOEKOMST DIE MIJ WACHT.*

Psalm 73

Fr. David Mullink

GEDICHT VOOR ALLERZIELEN TROOST VAN DE EEUWIGE

Huil gerust

Huil gerust,
om al die lieve mensen,
die jou zijn voorgedaan,
voorgedaan en steeds te vroeg.
Maar wil geloven,
Mijn Liefde kent geen grenzen,
zij is de Bron van Leven
die de dood versloeg.

Huil gerust,
het is moeilijk te geloven,
dat na de dood
jouw leven verder gaat.
Maar lieve mens, jij bent
Mijn kind, Mijn schepping.
Ook jij bent eeuwig
omdat voor Mij geen dood bestaat.

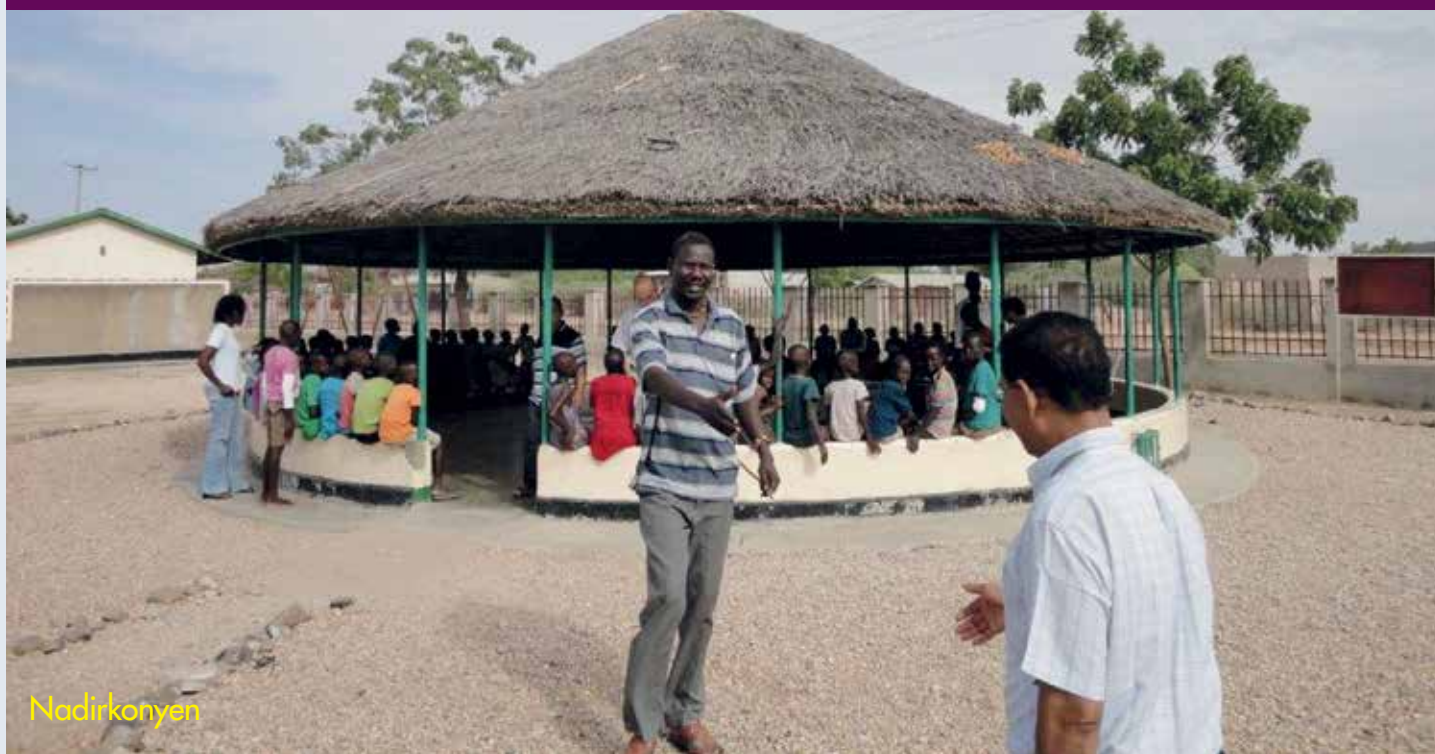
Huil gerust,
maar niet zonder te hopen.
Jouw leven is
gebonden door de tijd,
maar hoort bij Mij in
lief en leed verbonden.
IK BEN de Liefde Zelf,
jouw God in eeuwigheid.

Huil gerust,
maar laat je niet verteren,
door je verdriet
om wat ooit was en het gemis.
Jouw Geest, jouw Ziel,
die één is met Mij, Schepper,
leeft eeuwig voort,
omdat Zij Zelf ook Liefde is.

frater Ton Oostveen

LODWAR, EEN BIJZONDERE PLEK

VERSLAG VAN FRATER BERNO SPEKSCHATE VAN ZIJN BEZOEK AAN KENIA

Nadirkonyen

Om mijn pols zit sinds kort een 4-kleurig bandje: herinnering aan een bijzondere tiendaagse trip naar Afrika, naar Kenia, naar Lodwar, naar zes medebroeders: vijf Indonesiërs, één Nederlander. Ik mag het Algemeen Bestuur vergezellen bij zijn visitatiereis. Lodwar ligt in het noorden van Kenia, in een droge en hete halfwoestijn, waar 'stadjes' ontstonden en ontstaan op kruispunten van wegen, die naar onze begrippen nauwelijks die naam 'weg' verdienen.

Het eerste dat opvalt is de hitte die je overvalt zo gauw je uit het vliegtuig stapt. Na het enthousiaste welkom door de afhalende medebroeders, wacht ons een hotsende, klotsende, schuddende, slingerende autorit naar het fraterhuis van de BHK-fraters. Dat hks-rijden is

een dagelijkse 'attractie', die bij de BHK-fraters al begint zo gauw je in de auto stapt en gaat rijden. Hans Wenekes, de enige Nederlandse frater in Lodwar, probeerde in zijn laatste rondzendbrief het verkeer in

Lodwar te beschrijven, maar de werkelijkheid is eigenlijk nog erger. Het is zoals met zoveel dingen: je moet er geweest zijn om...!

Tijdens het bezoek wordt uitvoerig met onze medebroeders gesproken over hun reilen en zeilen. Met enthousiasme wordt er gewerkt in verschillende projecten: Hans, Alexius en Erikson werken in Nadirkonyen, een opvang- en begeleidingsproject van kinderen die op de straat leefden, Maximus is actief binnen het Youth Program van het bisdom en Donatus werkt als manager in Anna Nanjala Education Centre. Alles geheel binnen het doel van de congregatie: opvoeding en onderwijs.

We bezoeken die projecten: Nadirkonyen is in de loop der jaren uitgegroeid tot een groot en belangrijk centrum, met een deskundige

staf. Terrein en gebouwen zien er goed onderhouden uit. Maar er moet hard gewerkt worden om te voldoen aan de voorwaarden van subsidiegevers.

De andere projecten hebben het moeilijk om draaiende te blijven: de gebouwen zijn oud en slecht onderhouden, studiemateriaal (boeken) is aanwezig, er wordt druk gebruik van gemaakt, maar alles is oud en stoffig. We zagen een computerlokaal met een groot aantal pc's (flatscreens), dik onder het stof en niet in gebruik wegens storing, en geen reparateur beschikbaar.

Het klimaat is hard: de hitte kan slopend zijn, het regent er zelden,

het is dor en droog. Stof dringt in alles door. Diversiteit in verse groenten is er niet. Ontspanningsmogelijkheden zijn er niet of nauwelijks. Er is nu een goede vliegverbinding met Nairobi (2x per dag, 2 uur vliegen); wie dat te duur vindt, kiest de bus, maar dat is een urenlange letterlijk schokkende ervaring, en gevaarlijk ook. De vraag wordt gesteld of het niet goed zou zijn om meer naar het zuiden, in een aangename klimaat, een tweede gemeenschap te stichten, waar men zich voor enkele dagen kan terugtrekken om op adem te komen. Die mogelijkheid is er nu niet: er is alleen maar Lodwar.

Is er toekomst voor de congregatie in Kenia? Men zou graag zien dat er kandidaten uit Kenia zelf komen. Wat zijn de voorwaarden, de gevolgen, kunnen we dat aan, en waar zou dat dan moeten gebeuren? Men hoopt op een onderzoeksopdracht, die resulteert in een voorstel op het volgende kapittel.

Ik ontmoette in deze intense en goede week enthousiaste en gastvrije mensen, die ik erg waardeer en bewonder om hun inzet op deze bijzondere plek. Vandaar het polsbandje!

Fr. Berno Spekschate

BERICHT UIT... LODWAR VAN FRATER HANS WENNEKES

We kregen van Terre des Hommes onlangs de mededeling dat ons contract dat 31 december 2015 afloopt, niet verlengd wordt. Die informatie hebben alle programma's van Terre des Hommes ontvangen. De reden is dat Terre des Hommes uit de ruif eet van de Nederlandse overheid die gelden van ontwikkelingssamenwerking verdeelt over een aantal grote organisaties. Daar is kritiek op en zelfs zo dat sommige parlementariers deze hulp geheel willen stoppen en de vrijgekomen gelden willen gebruiken om interne Nederlandse problemen op te lossen, zoals jeugdwerkloosheid, vandalisme, problemen in achterstandswijken en vele andere.

Om toch aan de bak te blijven, moet Terre des Hommes resultaten laten zien van wat er met het ontvangen geld gebeurd is. En wat zijn de resultaten van Terre des Hommes en hoe kunnen ze die laten zien? Daar hebben ze hun Partners voor nodig. Dat zijn al de programma's die geld van hen ontvangen zoals wij, Nadirkonyen en vele anderen in Afrika, Zuid-Amerika en Azië.

De laatste jaren hebben we dan ook heel wat informatie van Terre des Hommes gekregen, deelgenomen aan partnerbijeenkomsten, jaarvergaderingen, workshops en trainingen. Daarnaast werden we door medewerkers van Terre des Hommes bezocht die instructies

gaven over hoe we op verschillende terreinen invloed kunnen uitoefenen op de omgeving waar we werken. In 1991, toen we in Lodwar begonnen met Nadirkonyen, probeerden we 25 straatkinderen per jaar op te nemen en na verloop van tijd te rehabiliteren naar huis. Het opnemen was geen probleem. Al snel werd ieder jaar het op te nemen aantal kinderen groter. In 2012 hebben we 65 kinderen opgenomen. Nu moeten we dat aantal echt verminderen omdat we onze limieten hebben bereikt.

Het rehabiliteren is een groter probleem. Je kunt kinderen niet thuis plaatsen als er geen mogelijkheid is voor een goede opvang, geen voedsel is, geen geld is voor scholing en dergelijke. De kinderen blijven dus vele jaren in het programma en Nadirkonyen heeft daar de volle verantwoordelijkheid voor.

Van overheidswege moet ieder kind dat in nood is voor "protection and care" via de kantonrechter gescreend worden, waarna de kantonrechter een 'Committal Care Order' uitschrijft waarmee Nadirkonyen de verantwoordelijkheid krijgt over deze kinderen.

Om in en rond Lodwar het aantal straat- en uitgebuide kinderen te verminderen, hebben we samen met Terre des Hommes een aantal nieuwe activiteiten opgestart om dit doel te bereiken:

- Bij het grote publiek bewustwording van kinderrechten creëren
- De community gevoelig maken voor kinderrechten en kinderarbeid door middel van workshops

- Het vormen van committees voor kinderbescherming
- Het opzetten van 'Self Help Groups' waardoor ouders een inkomen kunnen verwerven
- Voor deze groepen workshops organiseren zodat ze een kleine handel op kunnen zetten
- Het opzetten van Children's Forums
- Het vormen van Children's Voice Clubs in de verschillende scholen
- Ontwerpen en distribueren van T-shirts met teksten over kinderrecht/-arbeid tijdens workshops
- Het iedere drie maanden schrijven van een Nadirkonyen-nieuwsbrief over deze items
- Deelnemen aan Turkana Child Protection Network-vergaderingen

Om dit allemaal goed te doen hebben we dit in een jaarplan verwerkt, zodat we goed zicht houden op het grote geheel. Want naast deze nieuwe activiteiten gaan de 'oude' activiteiten onverminderd voort, zoals:

- Huisbezoek
- Schoolbezoek
- Dag en nacht straatwerk (identificeren van 24-uurs straatkinderen)
- Informeel onderwijs in het centrum
- Remedial teaching
- Guiding and counseling
- Zorg voor zieke kinderen
- Kantoorwerk
- Onderhoud centrum

In 1991 begon ik met één medewerker Nadirkonyen op te zetten. Nu bestaat ons team uit 10 vrouwen, 8 mannen, 1 invalkracht en 1 vrijwilliger. Samen dus 20 mensen die al deze taken proberen uit te voeren. Het is vaak een gevecht

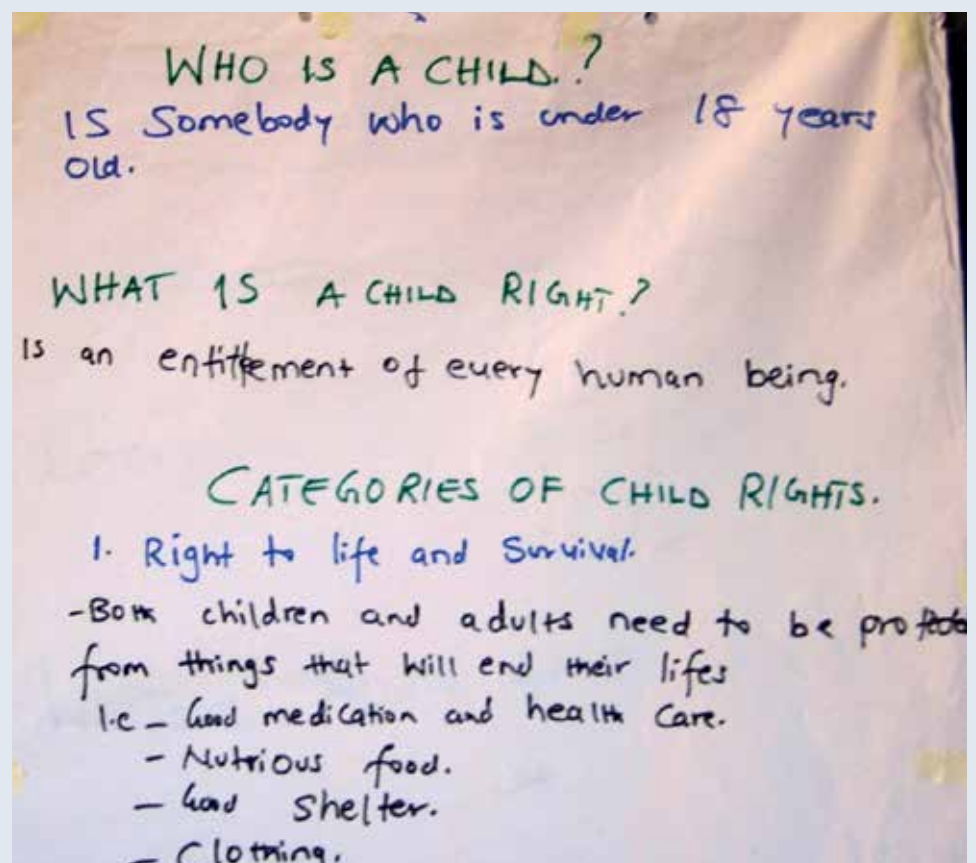
tegen de klok, want wat we gepland hebben moet ook uitgevoerd worden en van iedere activiteit moet een verslag komen met daarin wat het resultaat is. Dit moet weer in de pas lopen met ons budget want ook wij ondervinden iedere dag dat het levensonderhoud in Turkana steeds duurder wordt. Iedere geplande activiteit moet dus van tevoren goed doorzocht zijn en een correct kostenplaatje hebben.

Deze week willen we een campagne uitvoeren over kinderrechten, kinderarbeid en kinderbescherming in een vluchtelingenkamp iets buiten Lodwar. Het kamp is ontstaan na de verkiezingen van eind 2007 toen gewelddadigheden uitbraken omdat de uitslag duidelijk gemanipuleerd was. Meer dan 1100 mensen vonden de dood en zo'n 60.000 mensen vluchtten weg

uit hun vertrouwde omgeving waar ze jaren in vrede gewoond hadden. Er is nog steeds geen bevredigende oplossing gevonden voor waar deze mensen naar toe kunnen en ze zijn ook nog steeds niet schadeloos gesteld. Ze leven dus van de ene dag in de andere. Dit is een ideaal oord om kinderen te rekruteren voor alle mogelijke baantjes die een kind niet behoort te doen. Ook worden hier kinderen geselecteerd die met een mooie smoes op transport gesteld worden voor de seksindustrie naar omliggende landen zoals Uganda, Zuid-Sudan en Ethiopië.

Onze staf is daar naar toe geweest en heeft de campagne voorbereid met de chieft en leiders van het kamp. We verwachten zo'n 400 mensen die naar deze campagne toekomen.

Frater Hans Wennekes

KOLOMMETJE

Kritische trouw

Het was geen leedvermaak, eerder oprechte bezorgdheid die dominee Jan Offringa aandreef toe hij in 'Volzin' schreef: "Als instituut krijgt de r.k. kerk meer en meer de trekken van een failliete boedel." Theoloog Hans Küng zal het niet gelezen hebben, maar dat ook hij niet optimistisch is mogen we afleiden uit de titel van een van zijn nieuwste boeken: 'Is de kerk nog te redden?' Hij krijgt wel respons en de antwoorden op zijn vraag variëren van volmondig NEE tot het aandragen van takels en andere redmiddelen om het zinkende schip boven water te hijsen. Maar intussen zou het niet zo moeilijk zijn een bloemlezing samen te stellen van klaagzangen, onheilsprofetieën en premature doodsberichten, allemaal met die eens zo glorieuze roomse kerk als onderwerp. Of eigenlijk lijdend voorwerp. En merkwaardig: die dekselse katholieken in Nederland, die altijd al voorop liepen als het op vernieuwing aankwam, die de ijzersterke 'ploeg van Alfrink' naar Vaticanum II stuurden, die het bestonden om ook nog een nationaal concilie in het leven te roepen, deze vaandel dragers moeten het aanzien dat hun kinderen en kleinkinderen zich in het defensief gedrongen voelen en heftig stelling nemen tegen wat van hogerhand wordt ondernomen om aan de ontstane noodtoestand het hoofd te bieden. Want de kaart van kerkelijk Nederland wordt herzien. Parochies worden samengevoegd tot pastorale eenheden, geografisch soms zeer uitgestrekt, waarin één kerkgebouw

fungeert als 'eucharistisch centrum'. En de andere kerken binnen dit gebied? Worden ze aan de eredienst onttrokken? Afgebroken mischien? Of inwendig omgebouwd tot appartementen? Dat laatste is niet eens de slechtste oplossing, zoals al op meerdere plaatsen is gebleken. Maar wat er ook gebeurt, in menige, soms al eeuwenlang bestaande geloofsgemeenschappen voltrekt zich een tragiek. Een bestaand patroon wordt doorbroken. De vertrouwde ontmoetingsplek krijgt een andere bestemming, wordt misschien wel onttakeld en er blijft een holle ruimte over. Huub Oosterhuis schreef het 'Lied over de plaats waar wij bijeengekomen zijn' met de bekende beginregel: 'Zomaar een dak boven wat hoofden...', graag gezongen toen de kerk nog kerk was, maar hier zou het de klank krijgen van vloeken in de kerk. Want het dak gaat lekken vertonen en hoofden zijn er niet meer. Een beeld van Offringa's failliete boedel? Aardig voor doemdenkers om hierover te fantaseren, zoals het ook al te gemakkelijk is de plannen van de kerkleiding te kritiseren zonder bereidheid om mee te denken, als het moet zijn stem te verheffen, bedenkend dat iets nieuws opbouwen uit het puin bloed en zweet kost, méér dan tranen.

Is de kerk dus nog te redden? Ja, beste Hans Küng, al zullen wij het hier achter de dijken misschien anders aanpakken dan jullie in Zwitserland tussen de bergen. In Nederland begint langzamerhand het besef door te dringen dat het bepaald niet nodig is over te gaan tot opheffing van de bestaande gemeenschap, zijnde de vroegere

parochie. Deze blijft voortbestaan als kleine kern van christelijk samenleven met het kerkgebouw als centrum en plaats van samenkomst. En zelfs als de slopershamer zijn van hogerhand opgedragen werk doet, kom dan bij elkaar 'in een of ander huis'. Dit deden ook de eerste christenen, zoals we letterlijk kunnen lezen in de Handelingen der Apostelen (2, 46). En zijn er bevlogen creatievelingen binnen de gemeenschap, dan zou hier wel eens een nieuw kerkmodel kunnen ontstaan, zowaar als vrucht van een omstreden bisschoppelijk beleid! Maar gemakkelijk is het niet: in vrijheid je eigen weg gaan zonder de eenheid te verbreken. Het kan, zolang je het overleg niet schuwt. Onze voorvaderen in de veertiende en vijftiende eeuw, de mensen van de 'Moderne Devotie', omschreven hun houding tegenover het kerkelijk gezag als 'kritische trouw'. Korter en duidelijker kan bijna niet. Zijn er bij al onze geloofsijver voetangels en klemmen? Ja, en één ervan is de angst voor verandering. In dit geval de huiver om je aan te sluiten bij een groter verband, terwijl het in de parochie altijd zo 'gezellig' was. Geluiden van dien aard worden nog wel eens vernomen. Een vorm van zelfgenoegzame navelstaarderij, waarvoor Herman Verbeek een prachtig woord had: 'verknussing'.

Een viervoudige raad ten slotte van hem die uw kompaan (= tochtgenoot) wil zijn: Houd op met jammeren, sticht een gemeenschap, blijf kritisch trouw en hoed u voor verknussing!

Kompaan

FINANCIËLE VERANTWOORDING

GIFTEN TOT SEPTEMBER 2013

JUNI

M.J. v D. e.e. te H.	€ 10,-	
Idem	€ 10,-	
J.A.v t K. te W.	€ 50,-	
E.J.B. te V.	€100,-	Kenia
Idem	€ 35,-	

JULI

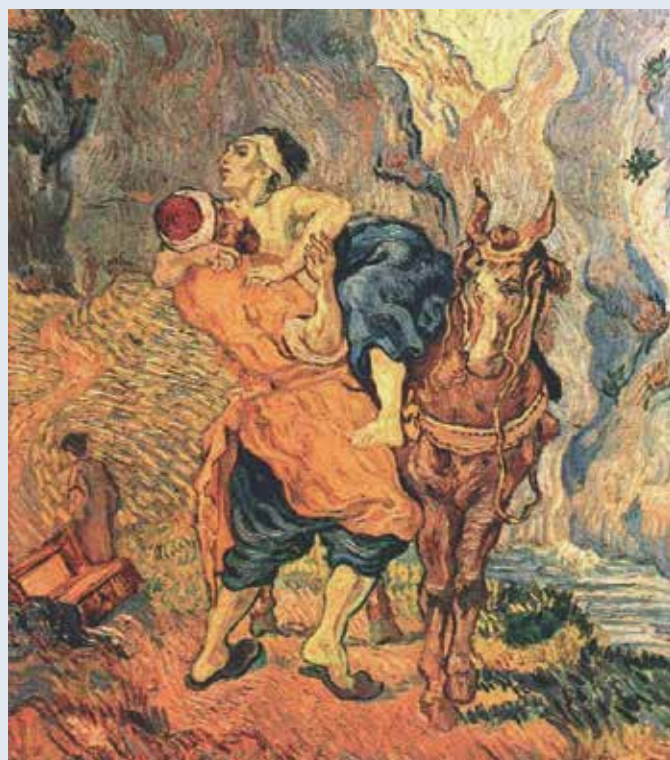
G.M.F. te B.	€ 30,-
G.v R. e.o. E v Z.	€ 25,-
M.P. te D.	€ 25,-
C.L.F. e.e.	€ 25,-
C.C.G. v H. te O.	€ 15,-
Z. v L. te M.	€ 25,-
C.W.M.W. te D.	€ 20,-
A.F.M. v. R.	€ 25,-
J.H.M. T. H. te P.	€ 30,-
S.C.W. T.-G.	€ 10,-

AUGUSTUS

S.B. eo te G.	€ 30,-	
J.L.v K. eo	€ 25,-	
A.K. te H.	€ 15,-	
G.W.M. d. W. te D.B.	€100,-	H.W. Kenia
J.J.A. v. B. te O.	€ 15,-	

Hartelijk dank voor de welkome giften.

Fr. W. Janssen adm.

De Vlinder, afscheid van de zomer

Er zat een vlinder op mijn hand, met nog zijn vleugels dicht, die waren donker bruin, ja zwart, het was een pracht gezicht. Christine had haar gevonden, zomaar ergens in de gang, zij dacht "Jij zoekt de vrijheid, want jij bent totaal niet bang". Zo bracht zij haar naar mij en zei: "Ik heb iets moois voor jou, 'n vlinder die bescherming zoekt, tegen de morgenkou". Daar zat ze dan, haar vleugels dicht, die mooie Dagpauwoog, we dachten dat ze dood was, omdat zij niet meer bewoog. Maar toen kwam de verrassing, want haar vleugels gingen open, was het de warmte van mijn hand, ja kijk zij kon weer lopen.

Het duurde en het duurde, maar zij vloog nog steeds niet weg, er klonk een ah, en oh, en kijk wat is dat prachtig zeg. Wij maakten snel wat foto's, nu het net nog even kon, voordat zij weg zou vliegen, naar een plekje in de zon.

Waar is Christine, kom roep haar snel, want zij heeft haar gebracht.

Dit is genieten, God wat mooi, wie had dit ooit gedacht? Maar plotseling vloog de vlinder weg, tot boven in het gordijn, zij zocht de warmte, vrijheid, ja dat had het moeten zijn. Dus heb ik haar voorzichtig, in mijn handen teruggenomen, terwijl ik zag dat ook Christine, weer bij ons was gekomen.

Alsof het zo moest wezen, herhaalde het wonder zich opnieuw, de vleugels, weer gesloten, lieten zich nog eenmaal zien. Twee prachtig blauwe ogen, op de punt van elke tip, en wondermooie strepen, afgewisseld met een stip. Jij Dagpauwoog, jij spiegel van de Schepper van het leven, nu nog geborgen in mijn hand, ik zal jou vrijheid geven. Zo vloog zij weg naar buiten, in de vroege ochtendwind, de vlinder die verrukking bracht, verwondering van een kind. En nu ik weer terugdenk, aan die wonderpracht in kleuren, dank ik de God en Schepper, die dit aan ons laat gebeuren.

